22

# DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
SISTENS

# COMPENDIOSAM ET CLINICAM ADFECTUUM SPASMODICORUM PRAXIN CUM CAUTELIS,

*QVAM*

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

*SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,*

**DN. PHILIPPO WILHELMO,**

PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRANDENB. CETERA,

*PRÆSIDE*


**DN. FRIDERICO HOFFMANNO,**

CONSILIARIO ET ARCHIATRO REGIO, MEDICINÆ ET PHIL. NAT. P.P. h. t. DECANO.


*PRO ADIPISCENDIS SUMMIS IN ARTE SALUTARI HONORIBUS*

*Ad d. Novembr. M DCC VII.*

horis ante & pomeridianis

Publico eruditorum judicio examinique tradet


CHRISTIANUS ALDE,

VRATISLAVIENSIS.


---


*HALÆ MAGDEBURGICÆ,*

Typis JOANN. GRVNERI, Acad. Typogr.

22

# CAPUT I.

## *DE*

# PASSIONE HYPOCHONDRIACA.

A Parte corporis, quæ maxime patitur, adpellationem traxit hæc paſſio, quia ſub coſtis, quas Græci χόνδρους vocant, radices agit, & vicina viſcera, quæ infra coſtas poſita ſunt, maxime infeſtat. Sunt, qui & flatulentam paſſionem adpellant, quod nomen a ſolemni ſymtomate ſumpſit, quippe inſigni illa flatuum ructuumque frequentia ægri vehementiſſime diſtenduntur.

II. Si quis alius, certe hic morbus ſpasmodicis malis adnumerandus eſt, ut qui membranaceas nervoſasque corporis partes, & quæ molliori ſenſu pollent, miſere detorquet & dilacerat, atrocisſimis easdem ſpaſmis contrahendo. Cui quidem furori præter cetera membra maxime patent ventriculus ejusque orificia, diaphragma plexus meſenterii, ceteræq;

partes omnes, in quas eximiores nervi maxime ex pari vago deſcendunt. Quo referre oportet ipſum cor, pulmones, & hisce proximas fauces, ſiquidem hæc membra liberali admodum nervorum copia corroborantur.

III. Spaſmo autem noſtri mali cauſam recte adſignari, vel graviſſima ſymtomata, quæ certatim ægrotantem adpetunt, evincunt adprobantque. Sunt vero hæc fere: Vehemens fit dolor circa præcordia, vehemens conſtrictio, ut zona conſtringi videantur ægri, palpitatio adeſt cordis. Accedit gravis inflatio, cum manifeſto dolore internoque partium æſtu, plerumque ſiniſtrum magis hypochondrium, ſæpe tamen & dextrum excruciatur. Adeſt perpetuus hujus mali comes alvi durities, & largus flatuum proventus, qui dum diſtendunt inteſtina, ventriculus inflatur, unde ſpirandi difficultas & præcordiorum anxietas excitatur. Sique per os vel per inferiora iidem ſolvuntur, ſcire licet, relevari malum, ventriculo in ſedem ſuam relapſo & doloribus, quos ciebant flatus, mitigatis. Frequens quoque eſt ex hoc malo laborantibus capitis dolor vertigo, cordis palpitatio, ſubita triſtitia phlogoſis, ſomnia terrifica vigiliæ inquietudo.

IV. Quod excretiones attinet, ſatis conſtat, in hypochondriacis ſalivam vel urinam copioſe ferri, vel nimio quoq; ſudore eosdem digeri, perpetuumq; fere eſt in hoc morbo, unum ex his ſolito copioſius fluere. Cujus quidem rei non alia ratio eſt, quam quod ob tardiorem ſanguinis motum ſerum a ſanguine ſecedit, unde largius in corpus redundans, qua data porta, effun-

funditur. Alvus quoque in hoc malo diu ſæpius adſtricta eſt, interdum ſoluta nimis.

V. Habet adfectus noſter, ut cetera ex ſpaſmodicis malis, exacerbationes ſuas, & vehementer ſæpe ingraveſcit, licet nunquam recte valeant adfecti, perpetuo fere languore iis adhærente. Igitur periculoſa hiſce eſt veris & autumni inæqualitas, item hyemis frigus, ex tempeſtatibus vero maxime nocent frigidæ & quæ inprimis variant, venti boreales iidemque cum zephyro mixti. Quo fit, ut ſub tali tempeſtatum habitu valetudo illorum increſcat, & aliis malis catharris febribus tuſſi implicentur. Sub exacerbatione vero partes extremæ frigeſcunt, tremunt, anxietas & cordis palpitatio intenditur, urina fertur tenuis limpida cryſtallinumq; colorem æmulatur. Sequitur corporis æſtus, faucium ſiccitas, cibi faſtidium, muſculi faciei præſertim palpebrarum tremulo quandoque motu vibrant, ſomno vel nullo vel interturbato adparente. Vexant ægros ſiccæ vomitiones, Würgen/quas magno fruſtraneo tamen conatu moliuntur, unde ſingultus commotiones ructus, vomitus acidisſimi, reddita per os viridiſſima materia. Urina varia eſt, modo pauca modo copioſior, interdum diluta & tenuis, mox craſſa interdum ruffa ſæpe nigricans cernitur, frequenter etiam ſubrubra quædam in illa ſubſidunt, quæ arenularum ſpeciem repræſentant.

VI. Eſt hic adfectus familiaris phlegmaticis melancholicis, & quibus corpus laxum ſpangioſumque & ſenſibiliores nervos largita eſt natura. Idem male habet eos, quibus ex diuturna longaque valetudine corpus infirmum eſt, & ocio vitaque ſedentaria debilitatum

tatum. Quo in numero ponendi inprimis ſunt literarum ſtudioſi, qui dum die noƈteque libris adſident, adſidua meditatione noƈturnaque vigilia vires imminuunt, moleſtum hocce malum inde contrahentes. Sedendo enim corpus incurvant, unde ſanguinis circuitus per corpus langueſcit, concoƈtio impeditur, alvus exiccatur, & ita huic malo janua aperitur. Quod augent inprimis adfeƈtuum intemperantia, curæ anxiæ viƈtus intempeſtivus, cibi duri acidi it. ſalſamenta, ſiquidem plerumque hoc morbo torquentur, qui molli lautoque vitæ generi adſueverunt.

VII. Malum hypochondriacum hereditarium eſt, & a parentibus in liberos quaſi hereditate quadam propagatur. Inde eſt, quod Hippocrat. lib. de morbo ſacro diſerte ſcribat, ex lienoſis lienoſos progenerari.

IIX. Exercet hic adfeƈtus juventutem maxime, ita ut a 18. ad 25. annum extendatur. Intra quod quidem ſpatium inprimis ſævit, poſtea in ſcorbutum, nephritidem, vel arthriditem terminatur.

IX. Omne vero morborum genus hypochondriacos gravius adfligit, unde febribus, rheumatismis catharris, tusſi ferociſſima ſolito acrius ac vehementius adficiuntur. Periclitanturque iidem magis ex pasſionibus acutis, febribus malignis petechialibus, variolis morbillis purpura, quibus malis quippe defeƈti viribus facillime commoriuntur.

X. Eſt & aliud vitium, quod hypochondriacis frequenter accidit, hæmorrhoidum nempe profluvium. Idque circa autumnale vel vernum tempus plerumque incidere conſuevit. Ipſæ hæmorrhoides quandoque cœcæ ſunt, quandoque nimium fluunt, ut viribus

bus ægroti exſolvantur. Eædem tamen ubi ſuppreſſæ ſunt, graviſſima ſymtomata inducunt, ſanguine, qui exitum non habet, ad ſuperiora inclinato.

XI. Periculo vacat hic adfectus & diutisſime trahit, interdum tamen mortem adfert, ubi nempe atra ſurſum & deorſum ejiciuntur. Id quod fieri ſolet, ſi obſtructus eſt lien, ſi ob infarctum ejus ſanguis tranſitu prohibitus, circa ſiniſtrum hypochondrium detinetur. Et hic eſt morbus ille niger Hippocratis, quem peculiari diſſertatione D. Præſes latius comprehendit.

XII. Diſtat hæc paſſio a colica convulſiva in eo maxime, quod in hac nec cordis palpitatio, nec anxietas oppreſſoria vel vertigo obverſetur, faciliusque eadem ſolertiori cedat curationi. Quod aliter in pasſione hypochondriaca evenit, quæ levari quidem, ſi juſta cura accedat, ex toto evelli vix poteſt.

## *Curatio.*

Duplex curationis genus eſt, alterum ubi ſaltem mitigatur malum, alterum, cui extirpatio mali eſt propoſita. Prius ut adſequamur, ſequentia obſervare oportet 1) ut ſpasmis delinitis flatus diſcutiantur & acrimonia humorum temperetur.

Ac primum quidem diſſipandis flatibus egregie inſerviunt clyſteres, ex diſcutientibus ſpeciebus carminativis oleisque emollientibus adparati. Tales ſunt, qui habent ſemin. IV. carminat. major. baccas lauri juniperi, flor. chamomill. vulg. Roman. fl. hormini

cen-

centaurii minoris ol. anethi chamomill. coct. carv. deſtill. eſſ. caſtor. ſpiritum vini camphoratum.

2.) Acrimoniam humorum mirifice infringit ſequens pulvis: Recipe pulv. Marchion. lap. cancror. matris perl. antimonii diaph. ana drachm. unam nitri purif. gr. 12. eſſ. caſtor. gutt. X. m. f. Pulv. divid. in doſ. X. & ex aqua cort. aurantiorum vel menthæ ſpirituoſa adſumatur.

3.) Ad ſpaſmos removendos probatiſſimæ virtutis eſt liquor anodynus mineralis D. Præſidis, præſertim ſi cum tertia parte eſſentiæ alexipharmacæ commiſceatur.

4.) Externas partes linamentis nervinis fovere oportet, inter quæ eminet balſamum vitæ D. Præſidis, ſtomacho & nuchæ admovendum. Vel hujus loco ſequens uſui eſſe poteſt; Recipe aq. Anhaltinæ unciam unam ol. nuciſt. deſtill. lavendul. ana drach. ſem. balſam. Peruv. drachmam unam, camphoræ ſcrupulum unum. m.

Et hæc quidem in ipſo impetu mali retundendo obſervare oportet, majorem vero illud curam, ſi quidem cura aliquid profici poteſt, deſiderat, ſi ejusdem radices, quæ altiſſime inſederunt, evellere meditamur. Quo in caſu illud inprimis intuendum eſt, ut tota natura, quæ penitus everſa & debilitata eſt, in priſtinum vigorem adſeratur. Ac primum quidem vitalis ſanguinis motus reſtituendus eſt, & adlaborandum inprimis, ut per abdomen ejusque viſcera promtius idem ſuum iter emetiatur. Quod ut impetremus, opportunis medicamentis confirmandus eſt ſolidarum partium tonus & motus periſtalticus inteſtinorum.

Igitur

Igitur proſunt, quæ infra poſuimus, medicamenta.

1.) Recipe limaturæ mart. puriſſimæ & in pulverem ſubtiliſſimum comminutæ drachmam unam rad. ari. lapid. cancrorum arcan. duplic. an. ſcrupulos IV. olei menthæ nuciſtæ cortic. aurant. ana gutt. iij. m. f. Pulv. de quo ſingulis diebus dimidium drachmæ languenti dari poteſt. Poſt cujus uſum digerendum corpus paulo acriori motu, jubendusque æger a cibis per IV. horas abſtinere. Vitandi etiam tunc curioſe omnes acidi viſcoſi & duriores cibi item qui flatus movent. Capere potius oportet leves faciles, quibus liberalior potio eſt interponenda.

2.) Poſt cibos vel ſuper prandium uti debet balſamicis carminativis, ut eorundem auxilio concoctio adjuvetur. Quod egregie præſtat eleixir balſamicum Dn. Præſidis vel ſi illud non ſuppetit, paratisſimæ identidem virtutis eſt ſequens carminativum: Recipe tincturæ tartari ſpir. ſalis ammoniaci vinoſi ana drachmas duas olei nuciſt. cort. citri rec. aurantior. ana guttas IIX. m. poteſt ad guttas 30 vel 40. dari.

3.) Utile etiam eſt balſamicis pillulis alvum quæ in hoc adfectu contractior plerumque eſt, ſubinde ducere. Quo fine adhiberi poſſunt quæ ſequuntur pillulæ: Recipe ext. centaur. minor. aloes abſynth. rhabarb. gummi ammoniaci myrrh. elect. pari pondere drachmam unam limat. mart. vit. præpar. ſalis ſuccin. trochisc alhand. ana drachm. ſem. extr. caſtor. camphor. ana ſcrup. unum m. f. cum balſ. peruviano pillul. ex ſcrupulo uno XX. doſis eſt 14.

4.) Præter hæc quæ propoſuimus, illud inprimis animadvertendum, ut, quod in omnibus diuturnis tardisq; paſſionibus fieri oportet, hæc medicamenta prudenter continuentur. Primum igitur hæc remedia ad minimum dies duodecim adhibenda ſunt, dein remotis pillulis ceterisq; eleixir balſamicum vel ſal volatile oleoſum Sylvii uſurpetur, per octo dies continuandum. Poſtea redire oportet ad priorem curam, & hac abſoluta, iterum reſumere poſteriorem. Idque ſæpius fieri debet, prout vel remittit, vel intenditur malum, maxime circa vernum & autumnale tempus, menſe Aprili & ſub principio Septembris.

## *Monita & Cautelæ.*

1.) Quia plethora male habet hypochondriacos, hinc lenis ſanguinis detractio optime opitulatur, ante vernalem vel autumnalem curam inſtituenda. Idem fieri oportet, ſi hæmorrhoides, quæ alioquin familiares ipſis, ferri deſierunt. Quæ ubi cœcæ fuerint, aperire easdem convenit, illito venarum oris ſucco cæparum, vel iisdem ſcalpello inciſis. Ubi vero minus recte fluunt, præter maturam ſanguinis miſſionem adponendæ ano ſanguiſugæ item ſcarificatio inſtituenda, ut evocato ſanguine mali vehementia imminuatur.

3.) Abſtinere oportet eos, qui hoc cum malo conflictantur, ab omnibus calidioribus oleoſis & quæ ſanguinem vehementius commovent, idque ſervare eos convenit tam in acceſſione mali, quam in ejusdem remiſſione. Inde detrahenda ipſis calidiora vina, ſpiritus

vini

vini vel aquæ uti vulgo eas adpellant vitæ, & ſalia volatilia acriora, quæ ex animantium regno depromuntur.

II. Non minori cautione opus eſt in uſu calidorum infuſorum ex herbis Thee, Coffee ceteriſque. Quæ ſi moderate adſumuntur, mirificam huic malo medicinam præſtant, quippe tranſpirationem adjuvando ſanguinis motum excitant, ac augent, eumdemque reddunt liberiorem. Quod contra evenit in iis, qui intemperantius ea hauriunt, ſiquidem ingenti illa vi aquarum ſolvitur ſolidarum partium robur, ventriculiq; inprimis membranæ debilitantur, unde turbato ſalutari digeſtionis officio flatus & alia incommoda proveniunt.

III. Providendum etiam cum cura, ne purgantibus valentioribus, vel emeticis, vel nimio ſpirituum eleixiriorum vel carminativorum copia noxa bilioſioribus adferatur. Hæc enim remedia, uti inſignem opem in hoc malo promittunt, ſi temperata ſi leniora fuerint, & juſto tempore rectaque doſi dantur; ita e contrario laudem hanc omnino deſtituunt, ſi nimius illarum uſus fuerit, cum vires ægrotantis opprimant magis, quam erigant reſuſcitentque.

IV. Solet autem, ſi quid aliud certe crebra mutatio medicamentorum in hac paſſione pernicioſa eſſe, & commune plerumque omnibus, qui hoc malo adfliguntur, quod ad nova ſubinde remedia transeant, & nihil non auxilii experiantur. In quo vehementer quidem errant, quippe deſultoria hac cura vix aliter fieri poteſt, quam ut malum exaſperetur.

V. Pari providentia opus eſt in uſu martialium, quæ cum noſtro adfectui propria fere medicina ſint, non tuto tamen ſemper adhibentur. Ideoque perſonarum utique ratio habenda eſt, ſiquidem alii hoc auxilii genus commode ferunt, alii id ipſum reſpuunt & reformidant. Itaque ſi ſpaſmi urgent, ſi contracta jam alvus eſt, ſatius eſt, iisdem abſtinere, quod hæc, dum, qua pollent conſtringendi facultate agunt, alvum magis comprimant, adeoque ſævienti malo faces ſubiiciant. At ubi neque adpetitum lædunt neque ventrem intendunt, merito ad hæc confugiendum eſt, ut infirmus viſcerum tonus clementer adſtringatur.

VI. Ultimum fere eſt auxilium in adfectu noſtro thermarum & acidularum potus, quarum ſæpe uſu ſi omnia fere remedia victa ſunt, pertinax hæc valetudo expugnatur. Diligenter tamen æſtimare oportet ex perſonarum ratione, utrum thermæ vel acidulæ ſint præferendæ. Illæ enim magis ſenibus phlegmaticisque conveniunt, & iis maxime, qui ad phthiſin & hecticam inclinant. Acidulæ vero merito ſuadendæ ſunt bilioſis & calidioribus, & qui in florente ætate adhuc ſunt conſtituti.

VII. Alcalina ſeu terrea ſeu ſalina hypochondriacis egregie expediunt, ex ipſo tamen adpetitu diiudicare oportet, utrum pleniore vel exiguo illorum uſu opus ſit. Nam ubi hic integer ubi nimius, uti ſolet, fuerit, liberalius omnino adhibenda ſunt, ubi vero ille ſeneſcit vel deficit plane, parcior illorum uſus ſit, vel plane omittantur. Periculum enim eſt, ne ubi nimius illorum uſus accedat, ex toto adpetitus opprimatur, impedita alimentorum ſolutione.

II. Mil-

VIII. Millefolium ex aqua calida decoctum tam in adfectu hoc corporis, quam in hæmorrhoidum ſuppreſſione merito deprædicatur, ſi potus ordinarii loco adſumitur. Cujus quidem vires cum multi ex veteribus commendent, tum Riverius inprimis celebris Galliæ Medicus multus eſt in ejus laudibus enumerandis.

IX. In malo hypochondriaco proſpicere oportet, ut alvus ſemper reſpondeat, quæ in hoc valetudinis genere plerumque intenditur. Iuvat autem, id non vehementioribus medicamentis præſtare, ſed clyſteribus carminativis emollientibus & quæ clementer alvum deducunt. Quam egregie identidem emolliunt alimenta, quæ facile fermenteſcunt, uti ſunt poma Borſtorfiana & pruna dulcia, modo ne omnibus ſubjectis promiſcue hæc offerantur. Proſunt etiam tartarea, tinctura tartari, tartarus ſolubilis, inprimis amara quæ molliter alvum movent, qualia ſunt pillulæ polychreſtæ D. Præſidis pillulæ Conerdingianæ, Becherianæ, it. paſſulæ laxativæ & quæ rhabarbarum ſuggerit medicamenta.

X. Secundum hæc motus ceu præcipuum præſidium merito commendari debet hypochondriacis, quippe hic obſtructiones, recludendo perennem illum fluidorum motum unice confirmat & tuetur. In quo tamen id temperamenti ſervandum eſt, ne, quod in omni re pernicioſum eſt, excedat modum. Ideoque ſub autore Corn. Celſo ejus finis eſſe debet ſudor, aut certe laſſitudo, quæ citra fatigationem ſit, ſufficitque ambulatione acriori dimoveri corpus, vel lectione aliisque generibus exerceri. Poſt hæc habendus eſt æger

 in

in ampliori lucidoque conclavi, vitandum frigus nubilumque cœlum, tentandum etiam ſubinde balneum, ut molli ejus vapore conſtrictæ ſpaſmo partes emolliantur.

V. Victus etiam ratione ſuccurrendum eſt malo, & opportune providendum, ne quod cura vel medicina reſtituit, id incontinentia detrahat. Itaque in hoc morbo nunquam utilis eſt nimia ſatietas, nec convenit, diſtentum atque plenum ex triclinio diſcedere. Illud potius agendum eſt, ut concoctioni, quæ egregie inprimis laborantem juvat, recte ſtudeatur. Quare evitare oportet cibos viſcidos acidosque dulcia leguminaque & quæcunque inflare conſueverunt. Super cœnam liberalius bibendum eſt, neque alienum eſt, vinum quandoque adjicere, quod hoc concoctio ciborum adjuvatur. Commendandum vero Moſellanum Rhenanum pauci ferre poſſunt.

VI. Poſtremo animi tranquillitas in hoc adfectu commendari debet, quippe quo tantum levatur corpus, quantum adfectuum incontinentia debilitatur. Quo magis enitendum hypochondriacis, qui temperamenti vitio plerumque adfectuum turbinibus jactantur, ut erectum placidumque ſemper animum habeant, ſubtractis omnibus quæ eumdem inquietare poſſunt. Neque tuta eſt nimia cogitatio, qua animi ſecuritas idemtidem interturbatur, fluido nerveo quod corporis robur ſuſtinet, meditationis intentione elangueſcente.

Cap. II.

# CAPUT II.

## DE EXCRETIONIBUS PER SPASMOS SUPPRESSIS.

ÆQue magna vis ſpasmorum eſt in excretionibus, quæ ſalutares corpori maxime ſunt, ſupprimendis. Prius autem, quam ad excretionum ſpecies deſcendamus, non inutile fuerit ſpasmorum ingenium paucis adumbrare.

I. Itaque omnis ſpaſmi hæc natura eſt, ut fibris ægre faciat, dum illas coarctat conſtringit contrahitque. Qua quidem conſtrictione illud incommodi accidit, ut clauſis fibrarum poris, compreſſisque tenuibus vaſculis, quæ huc feruntur, ſanguini tranſitus ex arteriis in venas intercludatur, ejusdemque influxus in colatoria & excretoria inhibeatur. Unde ſanguinis motus inæqualis omnino redditur, & excretiones impediuntur, clauſo itinere ejiciendis.

II. Atque hoc quidem perpetuum eſt in omni excretionum ſuppreſſione, prout tamen diverſa ſunt emunctoriorum genera, ita etiam ſi quod ex iis a ſpasmo corripitur, vario modo excretiones retinentur.

III. Itaque ſi ſpiramenta cutis, per quæ ſubtiles acres ſalſæque ſordes exeunt, ſpasmo diſtringuntur, ſudor fluere deſinit. Atque hoc idem accidit, ſi renes vel veſica aut ipſi ureteres ſpasmo vexantur, quippe urina fluxus ſtatim impeditur. Sique idem ſpasmus ad ductum cholodochum pervagatur, ejusque orificium

ficium in duodeno comprimit, non poteſt aliter fieri, quam ut bilis, quæ ſubire debebat duodenum, clauſo itinere alveum ſuum primum repetat, mox in ipſum ſanguinem redundet.

IV. At ubi uteri vaſa quæ luculenta in copia per eum ſerpunt, ſpaſmo tentantur, idque in vagina inprimis, ſalutaris menſtruorum fluxus retardatur. Parique modo hæmorrhoidum ſuppreſſio accidit, ubi inteſtini recti vaſa, quæ redundantem ſanguinem reddere debebant, ſpaſmo conſtringuntur.

V. Si in inteſtina ejusmodi conſtrictio incidit, neceſſarium omnino eſt, alvum contrahi. Sique veſicam ejusque ſphincterem corripit ſpasmus, imminet ſtranguria mingendique difficultas. Ex quibus intelligi poteſt, quam infeſta ſint naturæ corporique noſtro ſpasmi, cum rem tam ſalutarem tam neceſſariam nobis eripiant excretiones ſupprimendo. Et ut mala, quæ inde conſequuntur, illuſtriora ac expreſſiora ſint, licet ſtrictim jam eadem perſecuti ſimus, uberius tamen illa explicabimus, ſingula ſpecietim complexuri.

VI. Quod ſi proinde ſudor a ſpasmo ſupprimitur, ſequentes vero notæ concomitantur: Extrema frigent ſumma cutis præter ſolemnem contractionem, inſuper exaſperatur, quod patrio ſermone ita exprimimus: Er kriegt eine Gänſe-Haut. Porro coarctantur cutis pori, venæ disparent, cutis habitus concidit ora albeſcunt, purpureus genarum flos perit, ferali quaſi pallore easdem obſidente.

2.) Talis omnino ſpasmus, qui ſudorem adſtringit, frequens eſt incipientibus febribus intermittentibus,

tibus, item in acceſſione continuarum. Eſt idem frequens in doloribus hæmorrhagiis hæmoptyſi menſiumque & hæmorrhoidum profluvio.

VII. Quibus in cute ſpasmus inſtat, hisce extrema frigent liveſcunt ungues, & corpus inhorreſcit. Sanguis vero a ſumma cute ad præcordia frigoris vi compulſus, in iisdem ardorem primum atque æſtum, mox anxietates concitat.

IIX. Ex adfectibus nullus perinde hoc malum excitat, quam ipſe terror, qui perculſos ita graviter adficit, ut nec quidquam ſudoris dimittatur. Provenit etiam ſpaſmus cutis a frigore & a ventis ſeptemtrionalibus, quippe conſtricta a circumfuſi aeris vehementia cute, ſudoris humor, quo madet alioquin cutis, intercluditur.

IX. Sunt proclives ad hoc malum præter ceteros ii inprimis, qui delicatiori molliorique fibrarum ſenſu pollent, & membranas habent mobiles ac tenſiores.

X. Si urina ex ſpasmo ferri deſinit, hisce fere indiciis ſpasmus deprehenditur: Fit gravis circa lumbos dolor, idemque regionem iliacam, qua renes atque ureteres poſiti ſunt, obſidet. Omnis enim doloris natura eſt conſtringere. Si veſica ejusque ſphincter patitur, indicio eſt dolor & tenſio circa pubem, parum quoque urinæ idque cum dolore deſtillat.

XI. At ſi ſpaſmus ipſos renes obſidet, per quos ſecernitur urina, tenues dilutæque urinæ adparent, cum manifeſto argumento ſpaſmi ferocientis. Inde non obſcura ratio eſt, cur in ipſo impetu mali hypochondriaci vel hyſterici ejusmodi urinæ prodeant, quippe ob conſtrictos ſpaſmo renes nihil craſ-

ſioris ſubſtantiæ dimittitur. Eademque de cauſa in paſſionibus acutis malignisque febribus minus læta adnunciant, æſtu præſertim corpus extorrente. Namque & ſpaſmo interiora teneri ſignificant & delirium adpropinquare.

XII. Si ductus biliarii, per quos in duodenum bilis deſcendit, ſpaſmo occluduntur, æque vehemens malum ſuboritur, quod icterum nominant. Color autem hunc morbum maxime detegit, qui cum in cetero corpore, tum in oculis maxime luteus adparet. Solet accedere præcordiorum dolor circa ſcrobiculum cordis defixus, ſpiritus difficultas vomitus urina craſſa bilioſa alvusque alba excernitur.

XIII. Ex ſpaſmo hunc adfectum oriri, tum recte prædixeris, ſi vomitus ſi ventris tormina purgationem vehementem conſequitur. Maximeque omnium ex ſpaſmo provenire cognoſcitur, ſi poſt gravem iracundiam attentat, item ſi hypochondriaco & hyſterico malo jungitur, vel ſi eos urget, qui febre bilioſa alvoque dura conflictantur.

XIV. Frequentius hoc malum incidunt cacochymici, & qui ſenſibiliore natura præditi ſunt, & levi ſuborta cauſa animi perturbationibus ſeſe permittunt. Ab eodem metus eſt iis, quibus hepar non integrum eſt, vitio in illo deliteſcente. Unde Hippocrates Aphor. 12. ſect. VI. perniciosiſſimum judicat, in morbo arquato durum fieri hepar.

XV. Solet icterus adeſſe febribus tertianis, continuis ardentibus & bilioſis. Quod non alia de cau-

cauſa accidit, quam quod in hiſce malis ventriculus ventriculoque proximum duodenum cum ceteris inteſtinis ſævo ſpasmo contrahatur. Neque alia cauſa ſubeſt, quod icterus inflammationi ventriculi interdum jungatur, cum & in hoc adfectu a ſpasmo vicina viſcera inprimis duodenum comprehendantur.

XVI. Sequitur frequenter hæc paſſio ictum morſumque animantium, quæ ira efferbuerunt. Cujus rei non alia ratio reddi poteſt, quam ſpasmus ventriculi & prioris inteſtini. Commodiſſimumq; eſt, id mali genus ex ſpaſmo ventriculi & inteſtinorum derivare.

XVII. Menſtrua vel lochia ſuppreſſa identidem ex ſpaſmo uteri plerumque accidunt, dum conſtrictis nerveo fibroſis ejus partibus, ſanguis non transmitti poteſt. Quæ quidem ita ſe habere experientia cotidiana loquitur, ſiquidem frequenter experimur, ſubito a cauſis externis, quæ ſpasmo inprimis nocent, hoc malo mulieres implicari. Ita ſæpe fieri ſolet, ut poſt admiſſum frigus præter ſpem ſalutaris hic fluxus deficiat, id quod malo ſuo experiuntur mulierculæ, quæ ad frigidum potum ſtatim transeunt, ubi choreis vel aliis vehementioribus commotionibus incaluerunt. Cujus rei & animi adfectus teſtimonium eſſe poſſunt, quippe hi, cum inprimis ſpaſmo inimici ſint corpori, ſolemnem hanc purgationem mirifice perturbant, ſanguine quo per menſes exſolvi debebant feminæ, ad alias partes divertente. Ejus generis eſt

inprimis terror, ut reliquos qui non minus ad gignendum hunc adfectum faciunt, in præſenti taceamus.

XVIII. Ubi itaque ex ſpasmo hic adfectus incidit, non raro fieri ſolet, ut compreſſis uteri vaſis ad remotiores partes ſanguis depreſſus per inſolitas vias & ubi alioquin penetrare poſſe vix crederis, extundatur, oſculis venarum ruentis ſanguinis impetu patefactis.

XIX. In hyſtericis & hypochondriacis minus recte plerumque procedunt menſtrua, ſiquidem ob ſpasmos, quibus ejusmodi corpora vitiata ſunt vel juſto parcius vel copioſius profluunt. Vbi enim ſpasmi remotiores partes urgent, ſanguis cum impetu ad inferiora & ad uteri partes delabitur, cujus moles, dum intra anguſta vaſorum non capi poteſt, diſtentione facta venas aperit & in magna copia prorumpit. At ubi ſpaſmi ipſum uterum premunt, ob conſtricta vaſa ſanguis exire non poteſt, unde relicto ſolemni itinere ad ſuperiora ventriculum lienem hepar ceteraſque partes divertit, ſpasmi violentia ad illa loca declinatus.

XX. Aliud grave malum ex ſpaſmo proficiſcitur, hæmorrhoidum nempe ſuppreſſo, cujus cauſa a ſpasmo velut a capite ac fonte omnium malorum recte deducitur. Nam ſi inteſtinum rectum vel colon ſpasmo adficitur, neceſſarium eſt, ut ſanguis qui per illius vaſa alias effunditur, retineatur. Idque etiam accidere ſolet in inflammatione & dolore atrocilorum inteſtinorum.

XXI.

XXI, Ubi igitur ſanguini exitus per anum ademtus eſt, depulſa in præcordia materia, ſubiti graviſſimique morbi invadunt. Ejus ſortis ſunt præcordiorum anxietas ſpirandi anguſtia tormina cachexia arthritis maxime omnium hydrops.

XXII. Hypochondriacis, quibus ob imbecillitatem viſcerum familiaris eſt hæmorrhoidum fluxus, ſæpiſſime idem cum ſummo valetudinis detrimento ſupprimitur. Neque vero id aliunde accidit, quam ex ſpaſmis, quorum tyrannidem hæc corpora inprimis ſuſtinent ac patiuntur.

XXIII. Quod de ceterarum excretionum ſuppreſſione diximus, in adſtrictione alvi etiam valet, cujus cauſa frequentiſſime a ſpaſmo dependet. Neque enim exigenti hujus rei cauſam materia ſolum contemplanda eſt, quæ omnino copia & mole ſua alvum obſtruere poteſt, ſed ad ſpaſmum etiam, qui ex motus vitio oritur, curioſus oculus eſt deflectendus. Itaque ſi hic oberrat inteſtinis, ſi earumdem tunicas adgreditur, alvus omnino indureſcit, motu periſtaltico, qui excretiones maxime juvat, labefactato.

XXIV. Exercet dura alvus in epilepſia, convulſionibus adfectu hypochondriaco, hyſterico ceterisque paſſionibus, quæ ex ſpaſmis velut perenni fonte profluunt. Inde eſt, quod in omni graviori dolore, (dolor enim ex ſpaſmo provenit) alvus contrahatur. Ita in vehementi capitis dolore in calculo reliquisque doloribus plerumque ad officium cogenda eſt, cum

ob vehementem inteſtinorum ſtricturam nihil emittatur.

XXV. In omni fere febre alvus conſiſtit, quod non tam ex defectu humidi, licet hoc a nimio fervore abſumatur, quam a ſpaſmis evenit, ſiquidem in hisce morbis fibroſum nervoſumque genus maximis diſtentionibus debilitatur. Id quod cum in omni febris acceſſione occurrat, tum inprimis fieri amat in ipſo horrore febres præcurrente.

XXVI. In colica convulſiva, præſertim ubi ab exceptis ore ſaturni fumis contrahitur, pertinaciſſime alvus adſtringitur, nonniſi magno negotio emollienda. Atque etiam commune eſt in omni colico morbo, eamdem ita comprimi, ut nec tenuem fiſtulam, per quam clyſter infundi poſſit, eo tempore admittat.

XXVII. Ubi valentiore medicamento alvus commota fuit, per aliquot poſt ejus uſum dies eadem non deſcendit, quia remedii violentia inteſtinorum membranæ conſtrictæ illam ſtricturam adhuc retinent, exitum ſtercoribus intercludentes.

## *Curatio.*

Quod ad medicinam pertinet, qua excretiones revocari poſſint, non minus illa varia eſt, quam ipſa excretionum natura. Igitur ſi ſudor ex ſpaſmo febrili ſupprimitur, hanc inire oportet curationem.

1.) U-

1.) Utile eſt balneo uti laconico, & extremas partes præſertim pedes ex aqua calida fovere, ut relaxatis quas ſpaſmus conſtrinxerat, partibus humor eliciatur.

2.) Ubi ſumma cutis inhorruit, diligenter velandus eſt æger, ne quid ad eum frigoris adſpiret, optimumque eſt in ejusmodi caſu, ſub aere temperate humido & calido ægrotum habere, frigido & calido nimis aere cum cura evitato.

3.) Si ſpasmus ex dolore vehementi vel calore præter naturali oritur, & exinde humor noxius intra corpus remanet, ſequenti pulvere eundem convenit leniter evocare: Recipe antimonii diaphor. cornu cerv. uſti ana drachm. j. nitri purif. cinnabar. nativ. ana gr. 12. eſſentiæ anodyn. gutt. IIX. m. f. Pulvis divid. in doſes quatuor & ex aqua flor. ſambuci propinetur.

II. Si ex terrore ſubito ſudor deficit, leniter eundem movere præſtat, datis ejusmodi remediis, quæ ſanguinem terroris vi ad præcordia compulſum cuti externisque partibus reddunt. Quo fine commendanda ſunt ſic dicta bezoardica, it. aqua liliorum convallium ſpirituoſa cui liquor bezoardicus, vel ſpiritus anodynus mineralis D. Præſid. adjiciatur. It. Pulvis Marchionis.

III. Solet plerumque fieri, ut, ſi ſanguis adapertis venarum oſculis ex parte aliqua corporis copioſe fertur, extrema corporis refrigerentur. Quod ubi incidit, in balneo deſidere oportet, & inferiores partes in aquam calidam demittere.

IV.

IV. Si urina non redditur, vel difficulter deſtillat a ſpaſmo retenta, tum hæc curationis ratio locum invenit.

1.) Ad deliniendum ſpaſmum magnopere conducit clyſtere oleoſo alvum emollire. Talis eſt, quem infra poſuimus, cum de ſolvenda alvo diſſerimus.

2.) Oportet, ubi adfecti ſunt ureteres ſpaſmo, ſæpe in balneum deſcendere, & calido vapore conſtrictas partes relaxare, ut urina educatur. Commodiſſimum etiam eſt cum alio tempore tum ab ipſo balineo inferiores partes ex oleo liliorum alborum hyoſciami ceteriſque quæ huic ſcopo inſerviunt inungere.

3.) Interne oleoſa merito ſuo commendationem merentur, uti ſunt oleum amygdalarum dulcium. Neque minus adlevamenti præſtant anodyna, inter quæ ſpiritus mineralis anodynus Domini Præſidis jure nominari debet, multis multorumque experimentis comprobatus.

V. Si occluſus ſpaſmo ſphincter urinam exituram reprimit, nihil æque prodeſt, quam unguenta ex axungiis & oleis emollientibus inferiori ventri admovere. Neque alienum eſt linteum lacte madefactum, in quo herbæ emollientes coctæ ſint, pubi tepide imponere.

VI. Si icterus ex ſpaſmo ductuum biliariorum originem trahit, optime diſcutitur per anodyna quippe quæ ſedando ſpaſmum conſuetum iter bili aperiunt. Quod animadverſum eſt inprimis a Cl. Sylvio, qui exinde in hoc adfectu emulſiones ex ſemine cannabis item crocum unice commendat. Nos pulverem

rem præcipitantem nitroſum, cui dimidium granum theriacæ cœleſtis adjectum ſit, laudamus. Recte etiam externe cataplasma anodynum injicitur, egregiique idemtidem uſus eſt ſacculus herbis anodynis repletus, quem ex lacte coctum dextro lateri & ſcrobiculo cordis decet adplicare.

III. Iidem pulveres, quorum mentio facta eſt, egregie coercent malum, ſi febribus bilioſis ardentibusq; accedit, vel ubi vehementem iracundiam ſequitur.

IV. Quod ſi menſtrua non recte fluunt, ſpasmis uterum turbantibus interne dari debent medicamenta antiſpasmodica. Quem in cenſum numerandum inprimis caſtoreum & crocus it. eſſentia antiſpaſmodica Dni. Præſidis. Neque vero ſemper ſufficiunt hæc remedia, ſed oportet interponere abſorbentes pulveres nitroſos cinnabarinos, habita etiam victus ratione.

V. Quoties ex vicino uteri ſpaſmo alvus etiam adſtringitur, uti plerumque adſolet, oleoſis clyſteribus ſolvenda eſt.

VI. At ubi ſpaſmus ex detento intra venas uteri ſanguine provenit, mature ad Venæ ſectionem decurrendum eſt, qua ſola ſæpe poſt breve tempus fluxus hic revertitur, utero a mole ſanguinis per hoc auxilium liberato.

VII. Non diſſimilem curam poſtulat hæmorrhoidum ſuppreſſio, quippe & in hac ſi redundat nimium ſanguis, aperta vena educendus eſt. Deinde auxilio ſunt ſimiliter pulveres abſorbentes, nitroſi quibus acidum, quod ſpasmum auget, mirifice infringitur.

IIX. Si exulceratio in inteſtino recto latet, immittendum eſt oleum lini vel vitellor. ovor.

IX. Quando alvus ex ſtrictura tunicarum inteſtinalium non dejicitur, ſolvenda eſt clyſteribus ex meris oleis adparatis. Quorum exemplum ſequens præbet: Recipe olei chamomill. coct. anethi cocti lini cocti ana uncias tres, eſſentiæ caſtorei drachmas ij. olei carvi deſtillati drachm. unam m.f.l.a. enema. Juvat enim clyſtere emolliente id facere, modo oleis bene abundet.

X. Cui ex ſpaſmo alvus intenta eſt, huic expedit balneo fovere corpus, in quod emollientes herbæ injiciantur. Aptæ etiam ſunt inunctiones alvo relaxandæ ex oleis emollientibus factæ.

XI. Ad reſtituendas ventris excretiones valet etiam ſequens decoctum laxativum: Recipe ficuum paſſul. majorum mannæ electæ ſingulorum unciam unam ſemis, coque ex aquæ communis unciis VI. infunde foliorum ſennæ drachmis iij. rhabarb. drachmis ij. Colaturæ adde arcani duplicati cremoris tartari ana drachmas i. aquæ cinnamomi c. v. unciam ſemis m. poteſt dari ad uncias ij.

## *Monita & Cautelæ.*

In moliendis excretionibus, ſequentia obſervare oportet.

1.) In omni ſudoris ſuppreſſione, quæ a ſpaſmo a doloribus & in principio febrium accidit, perniicioſum inprimis eſt, per ſpirituoſa calidiora vel per volatilia ſudorem excitare. Nam ejusmodi remediis augeſcit magis æſtus, ideoq; neceſſarium eſt iisdem abſtinere.

2.) Minus etiam convenit majori vi regimineque calido frictionibus calidioribus motu humorem ad interiora repreſſum ad corporis ambitum provocare.

Ideo-

Ideoque peſſimo exemplo agunt, qui conſulturi ægrotis pannis atque veſtimentis eos involvunt, vel quod pejus fere lectorum mole tantum non opprimunt, conclavi inſuper calore exæſtuante.

3. Quod modo monuimus, diligentisſime inprimis notare oportet in variolarum morbillorumque principio. Incredibile enim eſt, quantum in ejusmodi morbis noceat nimius calor, uti jam olim V. Cl. Sydenhamius adnotavit. Neque minus nocet, in principio horum exanthematum, cum pori adhuc clauſi ſunt, per fortiora auxilia per ſudorifera, uti vocant, ſudorem quovis modo excutere. Tutius eſt id facere, ubi ſpaſmi ſe remiſerunt, idque blandis anodynis ac diaphoreticis, quæ ſudorem leniter movent, non vehementer eum expellunt. Inde eſt, quod & opium vehemens alioquin medicina, tali in caſu diaphoreticam virtutem induat, quod ſedando ſpasmum exitum ſudori aperiat.

4. Si pori cutis conſtricti ſunt, ſeponendum plane eſt vinum, quippe tunc adhibitum inſtar veneni corpus adgreditur. Eodemque tempore vitanda omnia calidiora, uti infuſa herbarum veronicæ Thee. At ubi ſudor jam manere incipit, tunc & ad vinum & reliqua revertendum eſt, quod hisce fluens jam ſudor largius prorumpit.

5. In principio febrium intermittentium nunquam tuto fortiora ſudorifera adhibueris, quippe febrili æſtui, qui jam exurit præcordia nihil aliud quã alimenta præbent in majus incendium flam̃amq; exſurgendi.

6. Bene Riverius in obſervationibus ſuis prodidit, multos levatos fuiſſe ab urinæ ſuppresſione ali-

quot laudani opiati granis exhibitis. Qvod intelligendum eſt de ea urinæ retentione, quæ ex ſpaſmo vel dolore excitatur, ubi anodyna, uti ſupra oſtenſum fuit, non mediocre præſtant adlevamentum. Igitur emulſiones ex ſemine papaveris, aq. flor. ſambuc. acaciarum ceraſorum nigrorum in ejusmodi adfectu ſingulare ferunt auxilium, non alia de cauſa, quam quod emollitis inde ſpaſmis ſponte urina delabatur.

7. Omnia acriora pellentia quæ valide urinam movent, adeo non proficiunt in hoc adfectu, ut noxioſiſſima potius ſint, quippe intendendo ſpaſmos malum exaſperant. Quare vitare oportet ſpiritum terebinthinæ oleum ſuccini juniperi & quæ vehementer veſicam ſtimulant.

8. Si a plethora, uti ſæpiſſime fieri amat, hic adfectus naſcitur, relictis omnibus ſanguis, aperta vena detrahendus eſt.

9. Illud etiam in ſtranguria & ſpasmis ureterum, obſervandum ne falſa ſuſpicione quaſi calculus veſicæ inhæreat, adducti catheterem immittamus. Irritatæ enim hac violentia membranæ magis, in dolorem exardent.

10. In ictero, qui ex ſpaſmo incipit, pernicioſa ſunt omnia ſalina ſalia volatilia & validiora purgantia, utpote quibus ſpaſmorum furor magis inflammatur. Utilius eſt, poſt clementem alvi ductionem quæ ex rhabarbaro commodiſſime fieri poteſt, convenienti medicina ſpasmos removere.

11. Neque ignorare id oportet in ciendis, ubi ſuppreſſa ſunt, menſtruis, quippe in tali caſu omnia pellentia ſedulo explodenda ſunt. Itaque omnia medicamenta quæ ex myrrha ſuccino ſabina præparantur

tur item eleixiria balſamica ſpirituoſa ſunt fugienda.

12. Si ob vehementem dolorem vel gravia tormina menſtruorum purgatio deſinit, commodiſſimum eſt, oleo multo amygdalarum dulcium epoto, malo ſuccurrere. Neque ſegnius auxiliatur ſperma ceti cum oleo chamomil. vel millefolii datum.

13. In hæmorrhoidibus ſuppreſſis vitanda ſunt idemtidem aloetica acriora, & quæ vehementer alvum dejiciunt. Maximeque id obſervare oportet, ſi metus eſt, ne inflammatione inteſtinum rectum detineatur.

14. Alvi dejectionem ſæpius impedit acidi abundantia intra ventriculum, igitur ſublato acido per abſorbentia ſponte alvus reſolvitur.

15. Poſt iracundiam alvus nonnunquam comprimitur, ſpaſmo turbata, & tunc optimum eſt, ubi primum ſenſit aliquis, lapides cancrorum cum nitro mixtos adſumere.

16. Sal volatile oleoſum & eſſentia caſtorei cum tinctura tartari mixta in hypochondriacis egregie interdum alvum obſtructam diſcutiunt. Cujus rei quidem ratio non e longinquo petenda eſt, quippe hæc remedia avertendo ſpasmos exitum ſordibus recludunt.

17. Nunquam ad validiora purgantia draſtica deveniendum eſt, ſi ex ſpasmo alvus conſtitit. Eaque lenioribus laxativis potius movenda eſt, quale eſt, quod paulo ante commemoravimus.

18. Pomorum Borſtorfianorum ſuccus, it. ficus paſſulæ pruna manu ventrem egregie emolliunt, præſertim ſi inter cibum adſumuntur.

19. Alvum etiam potus calidi copia facile fuſiorem præſtat, uti in potu veronicæ Thee, Coffee abunde

bunde experimur, ſi copioſius ejusmodi aquæ ingeruntur. Eademque ratio eſt, cur thermæ & acidulæ id faciant, cum & aquarum mole diſtendant alvum & calido vapore fibras relaxent, unde ſordes promte expelluntur.

20. Neceſſaria eſt obſervatio in alvi duritie, ne nimii ſimus in clyſteribus injiciendis. Sique placet ejusmodi remediis inſiſtere, opera tamen danda eſt, ne qua acriora nimiusque humor admiſceantur.

## CAPUT III,

## DE

## ADFECTU SPASMODICO VAGO.

# OBSERVATIONES.

Est aliud ſpaſmi genus par ceteris ferocitate, quod merito vagum dixeris, priores noſtri Grubelkranckheit adpellarunt. Idque non minus membra adficit, moleſtiſſime corpus detorquendo.

I. Infeſtum eſt hoc malum ut ceteri ſpaſmodici adfectus membranaceis nervoſisque corporis partibus, neque certa ei ſedes, ſed mira volibilitate totum corpus pervagatur. Modo enim caput adpetit, modo in præcordia graſſatur mox ad inferiora & externa refugit, ibique varia mala machinatur.

II. Ubi itaque abdomen corripit, ſequuntur tormina vaga & colica fixus lumborum dolor, alvus inflatur & ita ſæpe conſtringitur, ut nec tenuiſſima fiſtula poſſit anum ſubire. Præterea præcordiorum adeſt anxietas validus arteriarum circa dorſum pulſus, ſæpe etiam glandes & enemata vi ſpasmorum ad ſuperiores partes pulſa, quod fœdum plane, vomitu ejiciuntur.

III, Quando mediam regionem hic adfectus inva-

vadit, cordis fit palpitatio ejusque tremor item ſyncope ſpirandique anguſtia cum metu quaſi jamjam oppreſſuræ ſuffocationis.

IV. At ſi ipſum caput cerebrique membranas adoritur, præter melancholiam ſummamque animi triſtitiam phantaſia perverſa adſiduæ vigiliæ, hemicrania vertigo ſenſuumque torpor & deſperatio emergunt.

V. Mirabile etiam illud, quod huic malo inſoliti ſæpe morbi ſeſe adſocient. Videmus enim, varia phasmata ægros ſibi imaginari, & nunc inſomniis nunc ſpectris variis inquietari. Et quod portenti inſtar eſſe ſolet, futura prænunciant, peregrinas linguas ſtrepunt, aliorumq; voces, acutiſſimis auribus accipiunt. Inde non vanum eſt proverbium, quod vulgo circumfertur melancholiam eſſe balneum diaboli.

V. Ubi ſpaſmus ad nervorum principium penetrat, & ipſos nervos, ſenſoriis conſecratos prehendit, plerumque catalepſis adpropinquat. Rigent tum oculi ad formidinem usque viſentium; & in quocunque corporis ſitu ægros malum occupat, in eodem eos retinet, omni ſenſu deſtitutos.

VII. Si ipſum domicilium nervorum ſpinalem nempe medullam ſpasmus infeſtat, tum quidem reſolutio nervorum ſpuria apoplexia convulſiones capitis ejusque miſeræ contorſiones oriuntur.

IIX. Quando hic ſpasmus in principium nervorum opticorum incidit, plerumque viſus imminuitur, altero ex oculis vitiato. Sæpe etiam ubi uterque oculus adfligitur, lumen omne extinguitur, perpetuoque caligini & tenebris adfecti devoventur.

IX. Quoties relictis interioribus ad extremas

par-

partes hic ſpasmus ſe profert, non minorem iisdem ſtragem atque cladem molitur. Sævi enim trucesque in articulis & muſculis dolores fiunt, qui plerumque in tumores terminantur.

X. Gentilitium hoc malum eſt, nec per hereditatem ſolum ad liberos redit, ſed per longam generis ſeriem quaſi per manus poſteris traditnr.

XI. Inter cauſas quæ hunc adfectum proferunt, merito primam nominamus hæmorrhoidum vel menſium ſuppreſſionem, & plethoram. Accuſanda etiam intemperantia, immodica venus, meraci vini potio, nimiusque acidorum uſus; quæ omnia amplam huic malo præbent occaſionem, ſæpe quoque a repreſſis excretionibus v. g. a ſudore pedum cohibito, id ipſum corripere novum non eſt.

XII. Per certos temporum circuitus de ſolemni ſpasmodicorum adfectuum more hæc paſſio repetit, maximeque ſub certis lunæ poſitionibus & inæqualitate aeris vires reſumit atque renovatur.

XIII. Adventantis hæc fere ſigna ſunt: Extrema frigent alvus intenditur, eademque ſtrepit neque flatus neque ſtercora emittens. Vexant præterea tormina cordis anxietas & tremor & ubi ad cerebrum graſſatur vomitus conſequitur.

XIV. Ubi ructus vel flatus prorumpunt, indicio eſt malum miteſcere. Quod ubi deſæviit, corporis excipit laſſitudo, cutis velut bile ſuffuſa flaveſcit, adpetitus langueſcit & circa hypochondria moleſta gravitas perſentitur.

## *Curatio.*

Conſiderata morbi hujus natura, ad ipſam curationem ejus pergimus, qui cum gravis periculiq; plenus ſit

ſit, ad tollendum eum ſummum ſtudium eſt adferendum. Igitur primum eſt, ut ſanguinis motus, qui ex ſpaſmorum vehementia minus æquabili curſu corpus perluit, in priſtinum vigorem reſtituatur. Cui quidem rei impetrandæ neceſſariū eſt, ut nervoſum genus imbecille admodum & ad ſpaſmum pronum, omni modo confirmetur, detracta ſpaſmis materia. Quo caſu ante omnia providendum, ut obſtructiones, quæ viſcera glandulas & emunctoria occuparunt, prudenti ratione diſcutiantur. Itaque ante omnia temperanda eſt acris & bilioſa humorum colluvies, mox ipſe fons malorum exhauriendus, canale alimentorum à cruditatibus recte expurgato.

I. Auſpicium proinde curationis a ſangvinis dedetractione capiendum eſt, pertuſa in brachio vel pede vena. Eodemqve loco, qvo inciditur vena, amplior plaga infligenda eſt, ut craſſus ſanguis qvalis eſt ejusmodi corporum, promtius exeat. Juvat vero ſanguinem aliqvoties per annum mittere, maxime circa æqvinoctia.

II. In hoc adfectu inprimis intueri oportet, num menſtrua & hæmorrhoides quæ alioquin fluxerunt, recte ſe habeant. Qvodſi compertum eſt, hanc ſalutarum purgationem interceptam eſſe, protinus curandum, ut fluxus revertatur. Et ad hæmorrhoides quidem ciendas expeditiſſimum eſt, poſt V.Snem hirudines ano admovere. Ad menſes vero provocandos præter eandem ſanguinis detractionem opus eſt ire in balneum & ex calida aqua inferiora fovere, ut ſangvinis aditus avertatur. Poſt hæc adjicienda, quæ menſes ducunt medicamenta, qualia ſunt, quæ ex myrrha croco ſucci-

no componuntur, neque inconveniens eſt, peſſum utero indere.

III. Imminuitur hoc malum egregie, interdum etiam ex toto evellitur, epotis acidulis vel aliis aquis ſalubribus. Quare merito commendandæ ſunt acidulæ Wildungenſes & Tenſtädianæ, quæ, ſi à ceteris, quæ nocent, æger ſibi temperet, aculeos dolorum mirifice obtundunt infringuntque. Poſt acidulas balnea naturalia experiri oportet, & ex his Töplicenſia & Hirſchbergenſia merito collaudantur.

IV. Magnopere etiam in hoc adfectu prodeſt, ſingulis menſibus, dato medicamento, alvum exinanire, idqve non valido pharmaco facere convenit, ſed leni laxativo, quale eſt decoctum, quod ſupra propoſuimus. Præſtat etiam ſub plena luna & ubi tempeſtas fœda & varia inciderit, alvum moliri.

V. Ad acrimoniam humorum deliniendam ſalutare eſt in hoc adfectu, lacte caprino vel aſinino liberalius epoto, corpus eluere, experimentisqve conſtat, multos hoc malum hujus curæ beneficio evaſiſſe. Neque ignorare oportet, biliosioribus ſerum lactis magis convenire, idemqve præferendum eſſe, ſi ductus biliarii extegendi atqve emunctoria recludenda ſunt, inprimis ſi in æſtivum tempus incidit curationis neceſſitas.

VI. Tutiſſimum hoc curæ genus eſt adulto vel præcipiti vere, idoneumq; maxime, ſerum lactis cum ſucco limonum mixtum ad cyathos binos vel tres ſorbere. Miſcendi ratio hæc eſt: Recipe ſeri caprini libras V, ſucci limonum recentium uncias ij, conſervæ roſarum vel violarum unciam unam ſemis. m.

V. Si lienis tumor vel obſtructio ſubeſt, ad re-

removendas obſtructiones vix præſtantius remedium eſt chalibe, unde hoc vinum merito commendamus: Recipe rad. Zedoar. cichorii ana unciam ſemis, ſummitat. centaurii minoris fl. hormini ana p. IV. cort. citri recent. unciam ſemis coſt. arabici cortic. ſaſſafr. cardamom. ana drachmas iij limaturæ martis unciam ſemis, paſſul. minor. uncias ij vini Rhenani menſuram unam m. lenique calore digeſta ad uſum referventur.

VII. Ubi ex collecta intra primas vias humorum mole ſuffocationis metus eſt, educere ſordes oportet, pleniore vomitu per lene emeticum excitato.

IIX. In omni graviori dolore inter cutem articulosque ſæviente efficaciſſimum eſt, externis partibus hoc imponere linamentum: Recipe aquæ Anhaltinæ uncias duas Sp. lumbricor. terreſt. volat. unciam ſem. balſam. Peruvian. olei nuciſt. expreſſ. ana drachm. unam ſemis. m. Lumbricalia etiam interne & externe ſunt egregia.

## *Cautelæ & Monita.*

I. Ad balneorum uſum non temere ſtatim transeundum eſt, ſed bene providendum, ne repleto ſordibus ventriculo, vel ſanguine impuro exiſtente hocce curationis genus ineamus. Verendum enim eſt, ne, ubi quid ejusmodi vitii in corpore hæreat, materiæ malignitas quæ in certa parte deſidet, per totum corpus diffundatur remedii virtute excitata.

II. Qvod idemtidem circa lactis curam præcipiendum eſt, ad quam non prius accedendum eſt, niſi aliquot ante diebus primæ viæ ab humorum colluvie expurgatæ ſint, ventriculoque & inteſtinis ceterisqve partibus ſua conſtet integritas. Ita-

III. taque minus conſulunt ægris, qui in febribus lentis, in viſcerum obſtructionibus, & ubi acidi copia ventriculus redundat, ſtatim ad depellendum ſpaſmum lactis curam ſvadent, ad cauſarum ſeriem parum reſpicientes.

IV. Si conjectura eſt, vermes inteſtinorum ſinus tenere & velut ex latebra corpus ſpaſmo ſubinde infeſtare, optimũ eſt, mercurio dulci enectos expellere.

V. In adfectu melancholico abſtinendum ab omnibus calidioribus, volatilibus ſpirituoſis nervinis balſamis, quia periculum eſt, ne tam vehementibus remediis furor ſpaſmorum magis accendatur.

VI. Si alvus nimium exareſcit, clyſtere emolliente injecto eandem liquidiorem reddere oportet. Adjicere etiam interdum abſorbentia prodeſt; ut eorum uſu ventriculus ab acidi copia velut vinculo ſoluta moleſto onere ſe expediat.

VII. Quantum ad diætam pertinet aer ægris purus ſerenus & temperatus unice prodeſt, vitato humido craſſo & nebuloſo. Victus ſit facilis & parcus, vitandi cibi acidi viſcidi & qvi difficulter concoquuntur. Removenda etiam omnia vina dulcia & potus nimius; potui vero dari debet aqva, in qua ferrum candens ſubinde extinctum ſit, quæ vel præcipue obſtructionum vincula ſolvit.

VIII. Animi hilaritas in ejusmodi morbis maxime ſvadenda eſt, & omni modo adlaborandum ut dejectus melancholicorum animus erigatur. Motus corporis ſit moderatus, venus vitetur, utpote quæ noxiſſima & non animi modo ſed & corporis nervos, qvi in hoc malo adprime adfecti ſunt, elidit inciditque. Poſtremo confert pleniore ſomno ægrum nutrire, eumque capere ſub aere ſubtiliori. Quæ omnia ſi recte obſervata fuerint, præter ſpem interdum accidit, ut tam difficile etiam tamque vehemens malum finiatur.

(o)